

Rapport

Klacht

Verzoeker klaagt over het optreden van het regionale politiekorps Midden en West Brabant op 18 februari 2007. Verzoeker klaagt er met name over dat de politie:

- onheus heeft gereageerd op een door hem respectvol bedoelde vraag door hem toe te roepen: "wegwezen jij".
- hem op ruwe wijze heeft aangehouden door hem onder meer naar de grond te werken en hem te boeien; en
- hem de reden van de aanhouding niet heeft meegedeeld.

Ten slotte klaagt verzoeker er over dat de politie hem onvolledig heeft voorgelicht over de gevolgen van het accepteren van een transactievoorstel.

Beoordeling

Algemeen

I. Bevindingen

1. Op zondagavond 18 februari 2007 werd in Oosterhout, Noord-Brabant, carnaval gevierd. Verzoeker vierde carnaval samen met zijn echtgenote, een vriend, G. en diens zoon Go. Verzoeker had meerdere glazen alcohol gedronken. Om ongeveer 21.00 uur liep verzoeker over straat. Het was op die plaats vrij rustig. Hij liep samen met Go. Zijn echtgenote en G. liepen voorop. Onderweg zag hij meerdere politieauto's, agenten en honden. Hij liep met Go. op hen af omdat hij een praatje met hen wilde maken. Hij zei tegen de politieambtenaren: "jullie verwachten nog al wat?" Verzoeker gaf aan dat hij dit respectvol had bedoeld.

2. Volgens verzoeker riep betrokken ambtenaar B. daarop op onvriendelijke manier: "wegwezen jij." Getuige Go. liet weten dat een politieambtenaar op verzoekers opmerking meteen op agressieve toon iets gezegd als: "wegwezen - opschieten en doorlopen."

Betrokken ambtenaren B. en E. gaven in hun proces-verbaal van 20 februari 2007 aan dat verzoeker duidelijk onder invloed was van alcohol, en ook onvast ter been. Hij werd al snel vervelend. Zij verzochten verzoeker door te lopen of terug te gaan naar de cafés.

3. Daarop zei verzoeker terug: "zeikerd" en herhaalde dat nog een keer.

Volgens genoemd proces-verbaal van B. en E. had B., nadat verzoeker had gezegd: "zeikerd", tegen verzoeker gezegd dat hij nu weg moest gaan. Daarop had verzoeker luid nogmaals: "zeikerd" geroepen.

4. Vervolgens hielden twee politieambtenaren verzoeker aan wegens belediging van een ambtenaar in functie. Zij wilden hem omdraaien om hem te boeien. Daarbij viel verzoeker met zijn gezicht voorover op de grond. B. lag op hem. Zo werd hij geboeid. Met de boeien om trokken de agenten hem naar een politieauto. Daarbij was hij nogmaals gevallen; dit keer op zijn knieën. Liggend achter in een politieauto brachten agenten hem naar het politiebureau. Door de invloed van de alcohol kon verzoeker zich niet alles herinneren wat er was gebeurd. Verzoeker zond aan de Nationale ombudsman foto's van zijn verwondingen aan zijn gezicht en aan zijn knieën.

5. Getuige G. gaf in een brief van 22 februari 2007 zijn lezing. Hij had gezien dat verzoeker voorover op de grond lag en dat hij handboeien om had. Hij wilde nog bemiddelen, daarom had hij de politieambtenaren verteld dat hij veertig jaar bij de Oosterhoutse politie had gewerkt en dat hij ook Prins Carnaval was geweest. Daar werd sarcastisch op gereageerd door te zeggen: "nou proficiat." Het was hem snel duidelijk dat een gesprek verder geen zin zou hebben omdat hij niet serieus genomen werd. Volgens G. had de politie verzoeker eerst moeten medelen dat hij werd aangehouden. Er was volgens hem geen reden geweest om verzoeker meteen zo ruw aan te pakken dat hij er flinke verwondingen, met name aan zijn knieën, aan over hield.

6. Getuige Go. gaf aan dat, meteen nadat verzoeker twee maal had gezegd: "zeikerd", de politie verzoeker had vastgepakt, omgedraaid, naar de grond gewerkt en geboeid. Een van de politieambtenaren had gezegd: "zo, dat is de eerste." Vervolgens hadden zij tegen Go. gezegd: "wegwezen jij, anders ben jij de volgende." Een van hen had Go. tegen de achterkant van zijn benen geschopt. Go. had duidelijk het idee dat hij bij de geringste reactie direct zou worden aangehouden.

7. In hun proces-verbaal van 20 februari 2007 gaven B. en E. aan dat zij verzoeker hadden aangehouden. B. had verzoeker bij zijn kleding vastgepakt om hem met een draaiende beweging naar een politieauto te brengen. B. wilde verzoeker daartegen plaatsen om hem te boeien. Daarop had verzoeker B. ook bij zijn kleding vastgepakt. Verzoeker was toen zijn evenwicht verloren, waarbij B. verzoeker, gezien zijn postuur, had moeten loslaten. Verzoeker was voorover op de grond gevallen, met zijn gezicht op de trottoirtegels. Hierdoor had hij een bloedneus gekregen. Zij hadden verzoeker op de grond geboeid, waarbij hij zich in eerste instantie licht verzette.

In dit proces-verbaal is als aanvullende informatie opgenomen dat verzoeker in een draaiende beweging richting het dienstvoertuig was gebracht, waarna hij viel. Door de vele drank struikelde hij over zijn eigen benen. Aan verzoeker werd op 24 februari 2007 een transactievoorstel gedaan. Na enige overweging gaf hij aan te willen betalen. Op 26 februari 2007 betaalde verzoeker de boete en kreeg een kwitantie.

8. In het proces-verbaal van verzoekers verhoor is vermeld dat aan hem was meegedeeld dat hij een van de politieambtenaren zou hebben beledigd. Verzoeker verklaarde dat hij

zich niet meer kon herinneren wat hij had gezegd. Als hij een transactievoorstel zou krijgen zou hij dat niet betalen, omdat hij het allemaal overdreven vond.

9. Verzoeker klaagde op 23 februari 2007 bij de politie. Hij kon zich niet meer precies herinneren wat er was gebeurd. Hij vond dat het niet betamelijk van hem was geweest om de agenten in functie met "zeikerd" aan te spreken. Maar hij vond dat dit ook gold voor de reactie vanuit de groep agenten op zijn vraag. Hij had het gevoel dat een politieagent zich alles mocht permitteren en het publiek niets.

10. Ook klaagde verzoeker over het brute geweld waarmee hij was aangehouden, alsof hij een grote en gevaarlijke crimineel was. Hij vond dit optreden onevenwichtig en disproportioneel. Hij had zich niet verzet. Daarom had hij een verzoek om mee te gaan naar het bureau verwacht. Toen hij op de grond viel was hij op zijn rechterarm terechtgekomen. Er was aan zijn armen gesjord om hem te boeien. Bij zijn rechterarm lukte dat niet erg, omdat hij vanwege een nekhernia sterk verminderde controle had in zijn arm. Dit leidde tot de opmerking van een van de agenten dat hij niet wilde meewerken.

11. In het kader van de klachtbehandeling door de politie vond op 22 maart 2007 een gesprek plaats met verzoeker en politieambtenaren F. en V. Zij vermeldden in hun verslag van dit gesprek dat zij aan verzoeker hadden uitgelegd welk beleid werd gevoerd. Verzoeker merkte over dit beleid op dat er verschil was of een 18 of 59 jaar oude man tijdens het carnaval iets zei en dat de politie meer rekening moest houden met bepaalde situaties en zich meer moest inleven in personen. Hij had de boete betaald.

12. In het verslag van hun klachtbehandeling van 26 maart 2007 vermeldden F. en V. ook dat V. op 15 maart 2007 had gesproken met B. over de klacht. B. verklaarde dat verzoeker had geïnformeerd of er iets aan de hand was. Dit gesprek verliep op normale toon. Na een aantal minuten was de toon veranderd en was verzoeker irritant geworden. B. had verzoeker gezegd dat hij beter carnaval kon gaan vieren en had hem verzocht om weg te gaan. Go. had verzoeker meegenomen, maar verzoeker had zich omgedraaid en had nogmaals: "zeikerd" gezegd. Daarop had B. verzoeker vastgepakt om hem aan te houden en mee te nemen naar een politieauto. Vervolgens had verzoeker B. vastgepakt. Dat was de reden geweest om hem te boeien. Dit was ter wille van zijn veiligheid en die van anderen. Omdat verzoeker onvast ter been was geweest, was hij op de grond gevallen. Het was hen niet gelukt om verzoeker op een bankje in de politieauto te laten plaatsnemen vanwege zijn postuur en de invloed van alcohol.

13. F. en V. kwamen in hun verslag tot de conclusie dat verzoeker de handboeien had omgekregen omdat hij B. had vastgepakt. Hieruit was verzoekers onberekenbaarheid gebleken.

Ook concludeerden F. en V. dat verzoeker niet daadwerkelijk had vernomen dat hij was aangehouden. B. had hem verteld dat hij mee moest naar het bureau. B. en verzoeker

waren samen op de grond gevallen. Vanwege de onrustige omstandigheden was er geen tijd om aan verzoeker uit te leggen dat hij was aangehouden, aldus F. en V.

14. Op 23 april 2007 berichtte de korpsbeheerder schriftelijk aan verzoeker dat verzoeker had aangegeven dat hij tevreden was geweest over het gesprek met F. en V. en dat daarmee de klacht over het politieoptreden voldoende was behandeld. Verzoeker kon zijn opmerkingen over het beleid over het politieoptreden kenbaar maken aan de chef van het district Oosterhout.

15. Verzoeker was het niet eens met de brief van 23 april 2007. Hij schreef op 5 mei 2007 dat dit een bevestiging was dat de politie zich schijnbaar alles kon permitteren. Hij had helemaal niet gezegd dat hij tevreden was over het gesprek. Hij was het geloof in de zin van het gesprek vrij snel verloren. Hij handhaafde zijn klacht.

16. Omdat hij niets hoorde op zijn klacht, richtte verzoeker zich op 17 oktober 2007 tot de Nationale ombudsman. Verzoeker voegde aan zijn klachten toe dat hij het niet juist vond dat hij om strafvervolgning af te kopen, € 350 moest betalen.

17. Op 8 november 2007 nam de Nationale ombudsman contact op met de korpsbeheerder om te informeren wanneer verzoekers klacht werd behandeld. De politie zegde toe de klacht binnen vier weken af te handelen.

18. Op 19 december 2007 gaf de korpsbeheerder een reactie op verzoekers klacht. Hij achtte de klacht ongegrond. Hij gaf het volgende aan:

- Er was niet met twee maten gemeten, omdat verzoeker zich beledigend had uitgelaten tegen een politieman. Dat was de reden waarom hij was aangehouden.

- Daarbij was niet disproportioneel en onevenredig gehandeld. De ambtenaren hadden bij verzoeker terecht de handboeien omgedaan omdat hij een politieambtenaar had vastgepakt en zich verbaal had geuit, terwijl hij onder invloed verkeerde van alcoholhoudende drank.

- Ook was aan verzoeker duidelijk gemaakt dat hij was aangehouden. Verzoeker had op het politiebureau verklaard dat hij zich onderdelen niet meer kon herinneren. Daarom was dit mogelijk met betrekking tot de aanhouding ook het geval, aldus de korpsbeheerder.

19. Op 17 januari 2008 richtte verzoeker zich opnieuw tot de Nationale ombudsman, omdat hij het niet eens was met de beoordeling van de korpsbeheerder.

Hij gaf aan dat de politie ondanks andere visies, buiten die van hem zelf, bleef volhouden dat zijn visie onjuist was, zonder zijn of andere visies te weerleggen. Ook had hij het als een dreigement opgevat dat hij de boete moest komen betalen ter voorkoming van een strafdossier.

Hij was het er niet mee eens dat hij volgens de politie kennelijk nuchter genoeg was om beledigende uitlatingen te doen en om B. vast te pakken. Dit was dan niet het struikelen van iemand onder invloed. Maar schijnbaar was hij te dronken om mee te krijgen waarom hij was aangehouden.

20. Verzoeker gaf ook in zijn klachtbrief aan dat de politie hem zaterdag 24 februari 2007 had gebeld. De politie vertelde hem dat de officier van justitie hem een boete had opgelegd van € 350. Als hij niet zou betalen moest hij voor de rechtbank verschijnen en zou hij automatisch een strafdossier krijgen met alle gevolgen van dien. Hij wilde de zaak beslist niet laten escaleren omdat hij daar voor langere tijd last van zou hebben. Hij vond het vreemd dat hij op zaterdag (en niet op een normale werkdag) was gebeld en dat hij direct contant moest betalen. Hij vond de dreiging met een strafdossier onrechtmatig.

21. De betrokken ambtenaren B. en E. verwezen in een gezamenlijke schriftelijke reactie (ontvangen op 7 mei 2008) naar hun proces-verbaal van 20 februari 2007 (hiervóór vermeld onder 2. en 7.). Verder verklaarde B. dat hij op 24 februari 2007 aan verzoeker had uitgelegd dat hij, als hij niet wenste te betalen, zou worden gedagvaard. Verzoeker had daarop gezegd dat hij een klacht had ingediend. Hij had verzoeker toen uitgelegd dat de klacht afzonderlijk zou worden behandeld. Hierop had verzoeker besloten het bedrag te voldoen.

22. B. en E. zonden als bijlage bij hun reactie een mutatie van B. van 24 februari 2007 over het transactievoorstel. Hierin staat vermeld dat was gebeld met verzoeker en dat hij na enige overweging aangaf te willen betalen.

23. De korpsbeheerder berichtte in zijn reactie van 27 mei 2008 op de klacht onder meer:

A. Op de vraag welk beleid wordt bedoeld in het gesprek met verzoeker op 22 maart 2007:

De politie opereert met carnaval vriendelijk maar streng, en treedt op bij verstoring van de openbare orde en strafbare feiten zoals bijvoorbeeld belediging.

B. Op de vraag of het gebruikelijk is om mensen te bellen voor een transactievoorstel en dat zij dan vervolgens naar het politiebureau moeten komen om te betalen:

De politie parketsecretaris kan een transactie voorstellen. Wanneer de verdachte inmiddels in vrijheid is gesteld wordt hij in opdracht van het Openbaar Ministerie telefonisch benaderd om hem in kennis te stellen van de mogelijkheid tot afdoening waarbij hij in de gelegenheid wordt gesteld om de OM-transactie op het bureau van politie te voldoen.

24. De hoofdofficier van justitie te Breda reageerde op 15 mei 2008 als volgt op de klacht. Verzoeker was op de grond geboeid, waartegen hij zich in eerste instantie licht verzette. Vanwege dit verzet was het naar de grond werken en het boeien niet onrechtmatig. Uit het proces-verbaal van verzoekers verhoor bleek dat hij van de reden van de aanhouding op

de hoogte was gebracht.

25. Volgens de hoofdofficier was het gebruikelijk dat een transactie op het politiebureau moest worden betaald. De mededeling dat bij niet betalen een strafdossier zal worden opgemaakt is juist. Verzoeker had blijkens het proces-verbaal van zijn verhoor verklaard dat hij, als hij een transactievoorstel zou krijgen, niet zou betalen, omdat hij het allemaal overdreven vond. Hieruit bleek dat verzoeker op de hoogte was geweest van de mogelijkheid de transactie niet te voldoen. Verzoeker was niet expliciet gewezen op de mogelijkheid om het voorstel niet te voldoen, maar omdat was gebleken dat hij wel van deze mogelijkheid op de hoogte was, was hij niet in zijn belangen geschaad.

26. Op 3 juni 2008 verzocht een medewerkster van het Bureau Nationale ombudsman telefonisch aan de korpsbeheerder om op de klacht te reageren. Daarop werd verwezen naar het eerdere standpunt. Op de klacht over het transactievoorstel zou nog een reactie volgen. Op 24 juni 2008 reageerde de korpsbeheerder. Hij verwees naar de reactie van de hoofdofficier van justitie van 15 mei 2008 op de klacht over het transactievoorstel.

27. Verzoeker ging in zijn reactie van 8 september 2008 uitgebreid en gedetailleerd in op de informatie van politie en justitie, die volgens hem onvolledig en onjuist was en daardoor een partijdig beeld gaf.

Hij vond dat het proces-verbaal van bevindingen van de betrokken ambtenaren onder meer:

- een beeld schetste van een vriendelijke en objectieve sfeer, terwijl in werkelijkheid de politie een agressieve sfeer had gecreëerd door het grote aantal agenten, politieauto's en honden;

- niet aangaf dat hij op onvriendelijke manier was bejegend. Er was hierin vermeld dat er een normale discussie was geweest, terwijl dit helemaal niet was omdat hij na de onvriendelijke woordenwisseling al op de grond lag;

- niet aangaf op welke manier Go. was bejegend;

- evenmin aangaf hoe zijn echtgenote was bejegend toen zij zijn afgevallen bril wilde oprapen, terwijl zij nergens iets mee te maken had;

- wel was vermeld dat hij zich licht had verzet, terwijl dit niet het geval was geweest, maar:

- niet was vermeld dat hij op de grond was gegooid om te worden geboeid, hij vervolgens op brute wijze naar de politieauto was getrokken zodat hij weer was gevallen, in de auto was gesmeten, en liggend als een beest in een te nauw hok met de auto naar het bureau was vervoerd;

- hij had bij de politie geen verklaring afgelegd, hij had ook gezegd dat hij geen verklaring aflegde, wat hierover in het proces-verbaal van zijn verhoor stond was onjuist. Hij had slechts zijn naam, adres en geboortedatum genoemd en voor de rest gezwegen.

28. Om deze redenen vond verzoeker de reactie van de hoofdofficier van justitie en de korpsbeheerder onjuist. Ook vond hij dat hier geen sprake was van vriendelijk maar streng beleid, waarvan volgens de korpsbeheerder sprake was. De klachtbehandelaars F. en V. hadden de foto's van zijn verwondingen niet willen hebben. Hij vond ook dat de korpsbeheerder de klacht ten onrechte niet heeft voorgelegd aan de klachtencommissie omdat hier sprake was van fysiek geweld.

Ook over de transactie was hem geen volledige informatie verstrekt. In de mutatie stond niets over de dreiging van het ontstaan van een strafdossier als hij niet zou betalen. Verder wekte deze mutatie de indruk dat hij op het bureau wilde komen betalen, terwijl dit niet zo was. Hij moest eigenlijk direct naar het politiebureau komen om te betalen, terwijl hij daarvoor 130 km moest reizen. Na lang aandringen van zijn kant mocht hij de maandag daarop komen betalen.

29. De korpsbeheerder liet in reactie op het verslag van bevindingen op 15 januari 2009 weten dat hetgeen verzoeker had beschreven als het creëren van een agressieve sfeer door het grote aantal agenten, voertuigen en honden, was ingegeven door historische en actuele gegevens, en noodzakelijk was geweest om de openbare orde te handhaven. Hij had begrip voor de beleving van verzoeker, maar anderszins konden de aanwezigheid van politie en materiaal leiden tot een gevoel van veiligheid en de sfeer die daarbij paste. Hij had ernstige twijfel over de bedoelde respectvolle bejegening van verzoeker jegens de verbalisanten, omdat verzoeker toen duidelijk onder invloed verkeerde en onvast ter been was geweest. Verzoeker had toch gemeend, ondanks dat hij vond dat de politie een agressieve sfeer creëerde, de politiemensen hierop aan te spreken.

30. Verzoeker liet in reactie op het verslag van bevindingen onder meer weten dat hij had gewild dat de Nationale ombudsman ook een oordeel geeft over zijn klacht dat de korpsbeheerder zijn klacht ten onrechte niet heeft voorgelegd aan de klachtencommissie.

Op 26 januari 2009 heeft hierover telefonisch contact plaatsgevonden tussen een medewerkster van het Bureau Nationale ombudsman en een ambtenaar van de korpsbeheerder. Op 3 februari 2009 gaf de korpsbeheerder als reactie dat hij op grond van artikel 14 van de klachtenregeling van de politie Midden en West Brabant (zie Achtergrond onder 6.) een zaak voor advies kan voorleggen aan de klachtencommissie, als hij vindt dat dit een gevoelige zaak betreft en de klacht niet door bemiddeling naar tevredenheid van de klager is afgedaan. Verzoeker had in zijn brieven niet eerder melding gemaakt van de beschikbaarheid van foto's van zijn letsel. Pas in het telefoongesprek op 26 januari 2009 was gebleken dat er foto's waren en had de politie deze per e-mail ontvangen. Aan de hand van deze foto's was echter niet vast te stellen welk letsel bij welke gebeurtenis

hoorde. De korpsbeheerder vond wel dat het wellicht in de rede had gelegen om verzoekers klacht nader te onderzoeken. Afhankelijk van deze resultaten van dit onderzoek had de klacht eventueel voor advies kunnen worden voorgelegd aan de klachtencommissie. Destijds was echter de juiste afweging gemaakt om de klacht niet voor te leggen aan de klachtencommissie, aldus de korpsbeheerder.

II. Beoordeling

Ten aanzien van de bejegening

31. Het vereiste van professionaliteit houdt in dat ambtenaren met een bijzondere training of opleiding jegens burgers overeenkomstig de standaarden van hun beroepsgroep handelen. Dit brengt mee dat een politieambtenaar zich onthoudt van gedragingen die onnodige escalatie van een situatie in de hand kunnen werken.

32. Verzoeker klaagt erover dat betrokken ambtenaar B. verzoeker onvriendelijk heeft bejegend. Volgens verzoeker heeft B. op een door hem respectvol bedoelde vraag: "jullie verwachten nogal wat?" geroepen: "wegwezen jij". Getuige Go. heeft dit bevestigd. Volgens Go. was meteen op agressieve toon iets gezegd als: "wegwezen - opschieten en doorlopen."

33. B. heeft in zijn proces-verbaal niet aangegeven op welke manier hij tegen verzoeker heeft gezegd dat hij weg moest gaan, en wat hij heeft gezegd. B. heeft dit ook niet gedaan in zijn latere verklaringen tijdens de klachtbehandeling. De korpsbeheerder heeft evenmin laten weten wat B. heeft gezegd en op welke toon dit is geweest. Hiermee is hij niet ingegaan op deze klacht.

34. Hieruit volgt dat de lezing van verzoeker niet is betwist. Deze wordt ook bevestigd door getuige Go. Daarom wordt aannemelijk geacht dat B. verzoeker op onvriendelijke, zo niet agressieve, toon heeft benaderd. Hiermee heeft hij verzoeker geprovoceerd. Verzoeker voelde zich blijkbaar beledigd door B. en zei terug: "zeikerd." Daardoor voelde B. zich op zijn beurt beledigd, temeer omdat verzoeker dat nog eens herhaalde.

35. Weliswaar mocht B. verzoeker aanhouden wegens belediging, maar de reactie van verzoeker kan niet los worden gezien van de opmerking van B., en de omstandigheden op dat moment. Het was carnaval en verzoeker was in elk geval enigszins dronken. Hij geeft immers zelf aan dat hij zich niet alles kon herinneren. Dit zal tijdens het carnaval met meerdere personen het geval zijn geweest. B. heeft dit zelf ook gemerkt en heeft gezien dat verzoeker onvast ter been was. B. had zich dan ook moeten onthouden van woorden waardoor hij de situatie liet escaleren. Hij had er rekening mee moeten houden dat iemand gelet op zijn eigen onvriendelijke toon iets terug kon zeggen wat evenzeer onvriendelijk of beledigend was.

Het zal voor de politie niet altijd makkelijk zijn om de orde te handhaven (zoals bijvoorbeeld tijdens carnaval waar veel mensen op straat zijn, veel alcohol wordt gebruikt en men sneller agressiever reageert). Het is dan echter wel van belang om de situatie niet onnodig te laten escaleren. Juist wanneer de politie dwangmiddelen kan toepassen (zoals aanhouding bij gedrag dat de politie niet hoeft te tolereren) moet de politie niet zelf de situatie in de hand werken waarin zij die dwangmiddelen mag toepassen.

Door de escalerende toonzetting is gehandeld in strijd met het vereiste van professionaliteit.

De onderzochte gedraging is op dit punt niet behoorlijk.

Ten aanzien van het geweld

A. Met betrekking tot het boeien

36. Behoudens bij of krachtens de wet te stellen beperkingen heeft een ieder recht op onaantastbaarheid van zijn lichaam. Dit recht is neergelegd in artikel 11 van de Grondwet (zie Achtergrond, onder 2.1.). Het boeien van een persoon betekent een inbreuk op dit recht.

37. In eerdere rapporten, waaronder rapport 2008/018 (zie Achtergrond onder 5.) heeft de Nationale ombudsman over het boeien van personen overwogen dat alleen bij of krachtens de wet beperkingen op dit grondrecht kunnen worden gemaakt, zoals bijvoorbeeld is vastgelegd in artikel 15 vierde lid van de Grondwet (Achtergrond, onder 2.2.) en artikel 8 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens (EVRM) (zie Achtergrond onder 1a.). Ook overwoog de Nationale ombudsman in dit rapport dat in artikel 22 van de Ambtsinstructie voor de politie, de Koninklijke Marechaussee en de buitengewoon opsporingsambtenaar is bepaald in welke omstandigheden de politie een persoon die rechtens van zijn vrijheid is beroofd, ten behoeve van het vervoer handboeien kan aanleggen (zie Achtergrond, onder 4.), en dat het standaard aanleggen van handboeien tijdens het vervoer van een arrestant naar het politiebureau onjuist is. De politieambtenaar moet van geval tot geval de afweging maken of de aanwezige veiligheidsrisico's het toepassen van deze maatregel naar redelijk inzicht rechtvaardigen.

38. Verzoeker heeft er over geklaagd dat de politie hem op ruwe wijze heeft aangehouden door hem onder meer naar de grond te werken en hem te boeien.

39. B. heeft niet na de woordenwisseling verzoeker meegedeeld dat deze was aangehouden, maar B. heeft verzoeker meteen vastgepakt. Het is niet duidelijk waarom B. verzoeker wilde omdraaien om hem te boeien. Hij wist al dat verzoeker onvast ter been was. Door toedoen van B. verloor verzoeker zijn evenwicht en viel hij voorover met zijn gezicht op de grond. Op de grond werd verzoeker geboeid.

40. De redenen die voor het boeien zijn gegeven zijn:

a. Verzoekers onberekenbaarheid, zoals in het rapport van de klachtbehandeling staat vermeld. Volgens dit verslag blijkt dit uit het feit dat verzoeker B. had vastgepakt, nadat B. verzoeker had vastgepakt.

Dit vormt onvoldoende reden voor het boeien, omdat verzoeker (die, zoals B. wist, onvast ter been was) zijn evenwicht was verloren nadat B. verzoeker had vastgepakt om hem om te draaien. Het kan dan een natuurlijke reactie van verzoeker zijn geweest dat hij zich vastgreep aan B. om niet te vallen.

b. Verzoekers lichte verzet toen hij op de grond lag, zoals de hoofdofficier van justitie heeft aangegeven.

Dit kan evenmin de reden van het boeien zijn geweest. Immers, B. wilde verzoeker al boeien toen hij op de grond lag.

41. Hieruit blijkt niet van omstandigheden die wezen op een veiligheidsrisico als reden om verzoeker te boeien. Immers, niet is gebleken dat verzoeker daadwerkelijk een bedreiging voor de politieambtenaren is geweest. Er was dan ook geen reden om verzoeker te boeien. Door verzoeker te boeien is in strijd gehandeld met de Politiewet en de Ambtsinstructie (zie Achtergrond onder 2. en 4.).

Het gebruik van handboeien was in strijd met verzoekers recht op onaantastbaarheid van zijn lichaam.

De onderzochte gedraging is op dit punt niet behoorlijk.

B. Met betrekking tot het verdere geweld

42. Ook dit klachtonderdeel wordt getoetst aan het recht op onaantastbaarheid van het lichaam. Het gebruik van geweld betekent een inbreuk op dit recht. In rapport 2008/018 heeft de Nationale ombudsman overwogen dat alleen een politieambtenaar in de rechtmatige uitoefening van zijn bediening bevoegd is geweld uit te oefenen, en dat moet zijn voldaan aan het proportionaliteitsvereiste en het subsidiariteitsvereiste.

In overweging 35. is er al van uitgegaan dat B. verzoeker mocht aanhouden. Daarmee was hij in de rechtmatige uitoefening van zijn bediening.

43. Er was echter geheel geen reden om tegen verzoeker geweld te gebruiken door verzoeker nadat hij was geboeid vervolgens geboeid en al nogmaals op de grond te laten vallen, dit keer op zijn knieën. Ook is begrijpelijk dat verzoeker vindt dat hij liggend als een beest achter in de politieauto is vervoerd. Nog afgezien van de vraag of dit wel zo veilig was als de auto plotseling zou moeten stoppen, is dit niet de manier om burgers te

behandelen. De Nationale ombudsman ziet niet in waarom deze behandeling nodig was. Zó ernstig was verzoekers vergrijp nu ook weer niet. Niet is voldaan aan het vereiste van proportionaliteit en subsidiariteit.

Hiermee is gehandeld in strijd met het recht op onaantastbaarheid van het lichaam.

De onderzochte gedraging is op dit punt niet behoorlijk.

44. Gelet op het gebruikte fysieke geweld had de korpsbeheerder verzoekers klacht beter kunnen voorleggen voor advies aan de klachtencommissie. Doordat er fysiek geweld is gebruikt kan de klacht immers worden gezien als een gevoelige zaak als bedoeld in artikel 11. van de klachtenregeling van dit politiekorps (zie Achtergrond onder 6.). Overigens is hierbij niet van doorslaggevend belang of hiervan foto's of ander bewijsmateriaal waren geleverd.

Ten aanzien van het meedelen van de reden van aanhouding

45. De politie is op grond van bepalingen in internationale verdragen verplicht om een ieder die wordt aangehouden onverwijld op de hoogte te brengen van de reden van de aanhouding (zie Achtergrond onder 1a.).

46. Verzoeker heeft er ook over geklaagd dat de politie hem de reden van de aanhouding niet heeft meegedeeld.

47. In het proces-verbaal van verzoekers verhoor staat dat de politie hem heeft meegedeeld dat hij een van de politieambtenaren zou hebben beledigd. Verzoeker verklaarde daarop dat hij zich niet meer kon herinneren wat hij had gezegd.

De Nationale ombudsman acht het op grond hiervan aannemelijk dat aan verzoeker tijdens zijn verhoor de reden van de aanhouding is medegedeeld. De inhoudelijke eis die aan de artikel 5 lid 2 EVRM neergelegde informatieplicht wordt gesteld, is dat de verdachte bij zijn aanhouding moet weten van welk strafbaar feit hij wordt verdacht en waarom. De mededeling van de reden voor arrestatie moet onverwijld geschieden. Dat laatste betekent niet dat meteen bij de aanhouding zelf die mededeling altijd in volle omvang moet worden gedaan.

Door tijdens verzoekers verhoor aan deze plicht te voldoen, is aan verzoeker voldoende tijdig duidelijk gemaakt waarvoor hij werd aangehouden. Verzoeker was volgens de politie dronken. Daarom is denkbaar dat verzoeker zich deze mededeling niet meer kon herinneren. Al met al is er geen sprake geweest van schending van bedoelde verdragsbepalingen.

De onderzochte gedraging is op dit punt behoorlijk.

Ten aanzien van het transactievoorstel

48. Het beginsel van fair play houdt voor bestuursorganen in dat zij burgers de mogelijkheid geven hun procedurele kansen te benutten.

Dit brengt mee dat een burger zodanig is geïnformeerd dat hij weet wat zijn rechten en plichten zijn in een procedure.

49. Verzoeker klaagt er over dat de politie hem onvolledig heeft voorgelicht over de gevolgen van het accepteren van een transactievoorstel.

50. B. heeft in reactie op de klacht slechts aangegeven dat hij had gezegd dat verzoeker kon worden gedagvaard als hij niet betaalde. Deze informatie is op zich juist, maar verzoekers klacht gaat er juist over dat B. hem heeft gezegd dat hij automatisch een strafdossier zou krijgen met alle gevolgen van dien. Volgens de hoofdofficier van justitie was dit juist. De korpsbeheerder is niet specifiek hierop ingegaan. Daarom wordt aannemelijk geacht dat B. wel tegen verzoeker heeft gezegd dat verzoeker bij niet betalen een strafdossier zou krijgen.

51. Verzoeker heeft de keuze om: ofwel te betalen en daarmee verdere strafrechtelijke vervolging te voorkomen, ofwel de dagvaarding af te wachten en de rechter in een strafrechtelijke procedure te laten beslissen. Zowel een transactie, als een vrijspraak en veroordeling worden vermeld op verzoekers justitiële documentatie. Deze justitiële documentatie bestaat dus al, ook al heeft verzoeker de transactie betaald.

52. Het is begrijpelijk dat de uitleg van B. over het transactievoorstel verzoeker op het verkeerde been heeft gezet, omdat hij daardoor dacht dat hij door te betalen geen documentatie zou krijgen. Dit is echter niet het geval. Hiermee is verzoeker misleidend geïnformeerd.

53. Verder is het opgevallen dat B. verzoeker op zaterdag (24 februari 2007) belde en van hem heeft verlangd dat hij meteen naar het politiebureau moest komen om te betalen, terwijl verzoeker daarvoor 130 km moest reizen. Volgens verzoeker mocht hij uiteindelijk, na lang aandringen, de maandag daarop komen betalen, omdat hij dan toch in de buurt moest zijn.

Op grond hiervan wordt aannemelijk geacht dat verzoeker zich door de mededelingen van B. onder druk gezet voelde om te betalen. Immers, hij heeft tijdens zijn verhoor verklaard dat hij geen transactie wilde betalen, terwijl hij later om deze te betalen een reis van 130 km heeft gemaakt. Bovendien is de eis om meteen te komen betalen niet redelijk en wekt deze de indruk dat B. verzoeker onder druk wilde zetten om meteen te betalen.

Het gevolg is hiervan geweest dat hij niet meer later alsnog de zaak kon laten voorleggen aan de rechter.

Daarom is gehandeld in strijd met het vereiste van fair play.

De onderzochte gedraging is op dit punt niet behoorlijk.

Conclusie

De klacht over de onderzochte gedraging van de beheerder van het regionale politiekorps Midden en West Brabant te Tilburg, is gegrond ten aanzien van:

de bejegening, wegens strijd met het vereiste van professionaliteit;

het boeien en overige geweld, wegens schending van het recht op onaantastbaarheid van het lichaam;

het transactievoorstel, wegens strijd met het vereiste van fair play.

De klacht is niet gegrond ten aanzien van het niet meedelen van de reden van aanhouding.

Onderzoek

Op 17 januari 2008 ontving de Nationale ombudsman een verzoekschrift van de heer H. te Berkel en Rodenrijs, met een klacht over een gedraging van de beheerder van het regionale politiekorps Midden en West Brabant te Tilburg.

Naar deze gedraging, die wordt aangemerkt als een gedraging van de beheerder van het regionale politiekorps Midden en West Brabant, werd een onderzoek ingesteld.

In het kader van het onderzoek werd de beheerder van het regionale politiekorps Midden en West Brabant verzocht op de klacht te reageren en een afschrift toe te sturen van de stukken die op de klacht betrekking hebben.

In het kader van het onderzoek verstrekten de betrokken ambtenaren informatie.

In verband met zijn verantwoordelijkheid voor strafvorderlijk optreden werd ook de hoofdofficier van justitie te Breda over de klacht geïnformeerd en in de gelegenheid gesteld zijn zienswijze kenbaar te maken, voor zover daarvoor naar zijn oordeel reden was. De hoofdofficier van justitie maakte hiervan gebruik.

Tijdens het onderzoek kregen de beheerder van het regionale politiekorps Midden en West Brabant en verzoeker de gelegenheid op de door ieder van hen verstrekte inlichtingen te reageren.

Het resultaat van het onderzoek werd als verslag van bevindingen gestuurd aan betrokkenen.

De reacties van verzoeker en de korpsbeheerder gaven aanleiding het verslag te wijzigen.

De overige betrokkenen gaven binnen de gestelde termijn geen reactie.

Informatieoverzicht

De bevindingen van het onderzoek zijn gebaseerd op de volgende informatie:

Een proces-verbaal van betrokken ambtenaren B. en E. van 20 februari 2007;

Een brief van verzoeker aan de politie Midden en West Brabant van 23 februari 2007;

Een brief van de heer G. van 22 februari 2007;

Een rapport van de klachtbehandeling van politieambtenaren F. en V. van 26 maart 2007;

Brieven van de korpsbeheerder aan verzoeker van 23 april 2007 en 19 december 2007;

Een brief van verzoeker aan de korpsbeheerder van 5 mei 2007;

Brieven van verzoeker aan de Nationale ombudsman van 17 oktober 2007, 17 januari 2008 en 8 september 2008;

Een verklaring van de betrokken ambtenaren B. en E. aan de Nationale ombudsman, ontvangen op 7 mei 2008;

Brieven van de korpsbeheerder aan de Nationale ombudsman van 27 mei 2008 en 24 juni 2008;

Een brief van de hoofdofficier van justitie aan de Nationale ombudsman van 15 mei 2008.

Bevindingen

Zie onder Beoordeling.

Achtergrond

1a. Europees verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden (Rome, 4 november 1950) (EVRM)

Artikel 5, eerste en tweede lid

"Een ieder heeft recht op vrijheid van zijn persoon. Niemand mag zijn vrijheid worden ontnomen, behalve in de navolgende gevallen en overeenkomstig een wettelijk voorgeschreven procedure: (...)

2. Een ieder, die gearresteerd is moet onverwijld en in een taal, die hij verstaat, op de hoogte worden gebracht van de redenen van zijn arrestatie en van alle beschuldigingen die tegen hem zijn ingebracht."

Artikel 8

"1. Een ieder heeft recht op respect voor zijn privéleven, zijn familie- en gezinsleven, zijn woning en zijn correspondentie.

2. Geen inmenging van enig openbaar gezag is toegestaan in de uitoefening van dit recht, dan voor zover bij de wet is voorzien en in een democratische samenleving noodzakelijk is in het belang van de nationale veiligheid, de openbare veiligheid of het economisch welzijn van het land, het voorkomen van wanordelijkheden en strafbare feiten, de bescherming van de gezondheid of de goede zeden of voor de bescherming van de rechten en vrijheden van anderen."

1b. Internationaal verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten, gesloten te New York op 19 december 1966

Dit verdrag bevat in artikel 9, eerste en tweede lid, een overeenkomstige bepaling als in het EVRM:

"1. Een ieder heeft recht op vrijheid en veiligheid van zijn persoon. Niemand mag worden onderworpen aan willekeurige arrestatie of gevangenhouding. Niemand mag zijn vrijheid worden ontnomen, behalve op wettige gronden en op wettige wijze.

2. Iedere gearresteerde dient bij zijn arrestatie op de hoogte te worden gebracht van de redenen van zijn arrestatie en dient onverwijld op de hoogte te worden gebracht van de beschuldigingen die tegen hem zijn ingebracht."

Beide verdragen zijn door Nederland geratificeerd.

2. Grondwet

2.1. Artikel 11

"Ieder heeft, behoudens bij of krachtens de wet te stellen beperkingen, recht op onaantastbaarheid van zijn lichaam."

2.2. Artikel 15, vierde lid

"Hij aan wie rechtmatig zijn vrijheid is ontnomen, kan worden beperkt in de uitoefening van grondrechten voor zover deze zich niet met de vrijheidsontneming verdraagt."

3. Politiewet 1993

Artikel 8

"1. De ambtenaar van politie die is aangesteld voor de uitvoering van de politietaak is bevoegd in de rechtmatige uitoefening van zijn bediening geweld te gebruiken, wanneer het daarmee beoogde doel dit, mede gelet op de aan het gebruik van geweld verbonden gevaren, rechtvaardigt en dat doel niet op een andere wijze kan worden bereikt. Aan het gebruik van geweld gaat zo mogelijk een waarschuwing vooraf."

4. Ambtsinstructie voor de politie, de Koninklijke Marechaussee en de buitengewoon opsporingsambtenaar

Artikel 22

"1. De ambtenaar kan een persoon die rechtens van zijn vrijheid is beroofd, ten behoeve van het vervoer handboeien aanleggen.

2. De maatregel, bedoeld in het eerste lid, kan slechts worden getroffen, indien de feiten of omstandigheden dit redelijkerwijs vereisen met het oog op gevaar voor ontvluchting, dan wel met het oog op gevaar voor de veiligheid of het leven van de persoon die rechtens van zijn vrijheid is beroofd, van de ambtenaar of van derden.

3. De in het tweede lid bedoelde feiten of omstandigheden kunnen slechts gelegen zijn in:

- a. de persoon die rechtens van zijn vrijheid is beroofd, of
- b. de aard van het strafbare feit op grond waarvan de vrijheidsbeneming heeft plaatsgevonden, één en ander in samenhang met de wijze waarop en de situatie waarin het vervoer plaatsvindt."

Nota van Toelichting, behorend bij de Ambtsinstructie

Artikel 22-23 (...)

"Handboeien mogen slechts worden aangelegd bij het vervoer van arrestanten. (...)

De omstandigheden die aanleiding kunnen geven tot het omleggen van handboeien kunnen gelegen zijn in: de persoon van de arrestant, de inrichting van de (dienst)auto, de situatie waarin vervoerd wordt en het ontbreken van de mogelijkheden om op andere wijze met minder ingrijpende maatregelen (bv. door plaatsneming van een politieambtenaar naast de arrestant) een veilig transport te waarborgen. Bij omstandigheden die

samenhangen met de persoon kan worden gedacht aan zijn gedrag, mogelijk eerdere ervaringen van de politie met deze persoon op grond waarvan moeilijkheden moeten worden gevreesd, dan wel de aard of de ernst van het feit waarvoor deze is aangehouden. (...)"

5. Rapport van de Nationale ombudsman 2008/018

In dit rapport heeft de Nationale ombudsman over het boeien van personen het volgende overwogen:

"5. Het boeien van een persoon betekent een inbreuk op het recht op onaantastbaarheid van het lichaam, welk recht in artikel 11 van de Grondwet is neergelegd (...). Bij of krachtens de wet kunnen beperkingen op dit grondrecht worden gemaakt. Ten aanzien van personen aan wie rechtens de vrijheid is ontnomen, is in artikel 15 vierde lid van de Grondwet (...) meer in het algemeen bepaald dat zij kunnen worden beperkt in de uitoefening van hun grondrechten voor zover deze zich niet met de vrijheidsontneming verdraagt. Ook in artikel 8 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens (EVRM) is bepaald dat een inbreuk op ieders recht op respect voor zijn privéleven - waaronder mede wordt verstaan zijn lichamelijke integriteit - moet zijn voorzien bij wet (...).

6. In artikel 22 van de Ambtsinstructie voor de politie, de Koninklijke Marechaussee en de buitengewoon opsporingsambtenaar is bepaald dat de politie een persoon die rechtens van zijn vrijheid is beroofd, ten behoeve van het vervoer handboeien kan aanleggen.

Dit is slechts mogelijk indien de feiten of omstandigheden dit redelijkerwijs vereisen met het oog op vluchtgevaar, dan wel met het oog op gevaar voor de veiligheid of het leven van de persoon die rechtens van zijn vrijheid is beroofd, van de betrokken politieambtenaar of van derden (...).

Ten aanzien van het geweldgebruik

8. Ook dit klachtonderdeel dient te worden beoordeeld aan de hand van het hiervóór genoemde recht op onaantastbaarheid van het menselijk lichaam (zie onder Beoordeling 5.). Het gebruik van geweld betekent een inbreuk op dit recht. Op grond van artikel 8 eerste lid van de Politiewet (...) is een politieambtenaar in de rechtmatige uitoefening van zijn bediening bevoegd geweld te gebruiken, wanneer het daarmee beoogde doel dit, mede gelet op de aan het gebruik van geweld verbonden gevaren, rechtvaardigt (het proportionaliteitsvereiste) en dat doel niet op een andere wijze kan worden bereikt (het subsidiariteitsvereiste). "

6. Klachtenregeling politie Midden en West Brabant

Artikel 1

"In deze regeling wordt verstaan onder: (...)

I. Gevoelige zaak: Een klacht over een gedraging van een ambtenaar van politie waarbij sprake is van toepassing van fysiek geweld (...)"

Artikel 14

"Indien de korpsbeheerder van oordeel is dat de klacht een gevoelige zaak betreft en de klacht niet door bemiddeling naar tevredenheid van de klager is afgedaan, draagt hij deze voor onderzoek en advies over aan de onafhankelijke klachtencommissie"